

Unit 3

การผลิตสินค้าเกษตร

การผลิตสินค้าเกษตร

ความหมายคือ การเปลี่ยนสภาพปัจจัยการผลิตทางการเกษตรจากธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมได้ และปัจจัยการผลิตที่มนุษย์จัดเตรียมขึ้น ได้แก่ ที่ดิน น้ำ แรงงาน เงินทุน ปุ๋ย พันธุ์พืช การจัดการ เป็นต้น เพื่อให้เกิดผลผลิต ได้แก่ พืชหรือสัตว์ ตามจุดประสงค์ที่ต้องการ

คุณสมบัติของสินค้าเกษตร

สินค้าเกษตรมีคุณสมบัติเฉพาะที่แตกต่าง
กับสินค้าประเภทอื่น ดังนี้

การเน่าเปื่อยเสียหายง่าย (Perishable Products)

ต้องแปรรูปก่อนบริโภค

ต้องรวบรวมให้เป็นกลุ่มก้อน (Bulky)

คุณภาพของสินค้าไม่แน่นอน

ปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่

- ปัจจัยการผลิตที่เกิดจากธรรมชาติ
- ปัจจัยการผลิตที่มนุษย์พยายามจัดหาขึ้นมา
เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะการผลิตพืชหรือสัตว์ตาม
จุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ประเภทสินค้าเกษตรและแหล่งผลิตสินค้าเกษตร

จำแนกสินค้าเกษตรออกเป็นหมวดย่อยโดยการพิจารณาจากความคล้ายคลึงกันในด้านการผลิต และลักษณะของตัวสินค้าเป็นสำคัญดังนี้

- 1) พืชนา
- 2) พืชไร่
- 3) พืชสวน
- 4) ปศุสัตว์และสัตว์ปีก
- 5) สัตว์น้ำ

โครงสร้างการผลิตทางการเกษตรของประเทศไทย

ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ 6 ประเภท ได้แก่

1. กสิกรรม
2. ปศุสัตว์
3. ประมง
4. ป่าไม้
5. บริการทางการเกษตร
6. การแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย

กระบวนการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

Farm: ไร่ นา
สวน

Raw

Farm Product

- ⇒รวบรวม
- ⇒ขนส่งตลาด
- ⇒เก็บรักษา
- ⇒แปรรูป
- ⇒บรรจุภัณฑ์
- ⇒จัดสินค้า
- ⇒ตั้งราคา

แหล่งขายส่ง
และขายปลีก

ผู้บริโภค
สินค้าอาหาร

เกษตรกรต้อง
เข้าใจ

- **Food Market**
- **Food Consumer**

Food Consumer
และผู้ทำ

Food Marketing
ต้องเข้าใจ

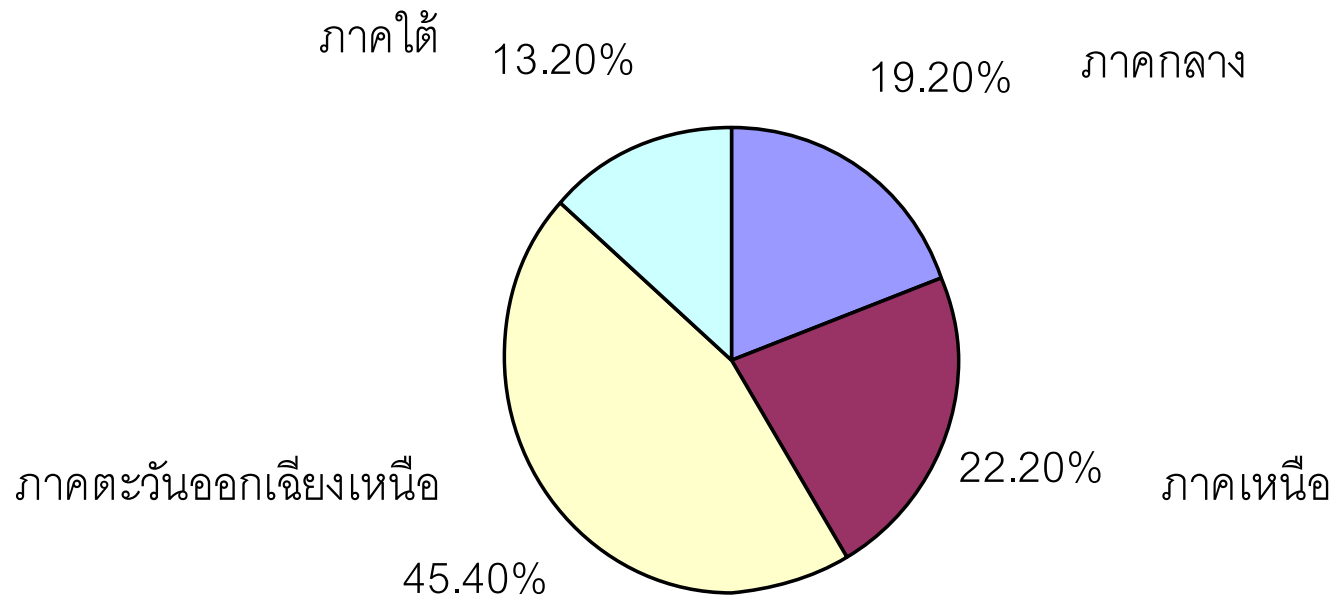
- การเกษตรกรรม
- ปัญหาของเกษตรกร

3.1 การผลิตสินค้าเกษตร

สินค้าเกษตร

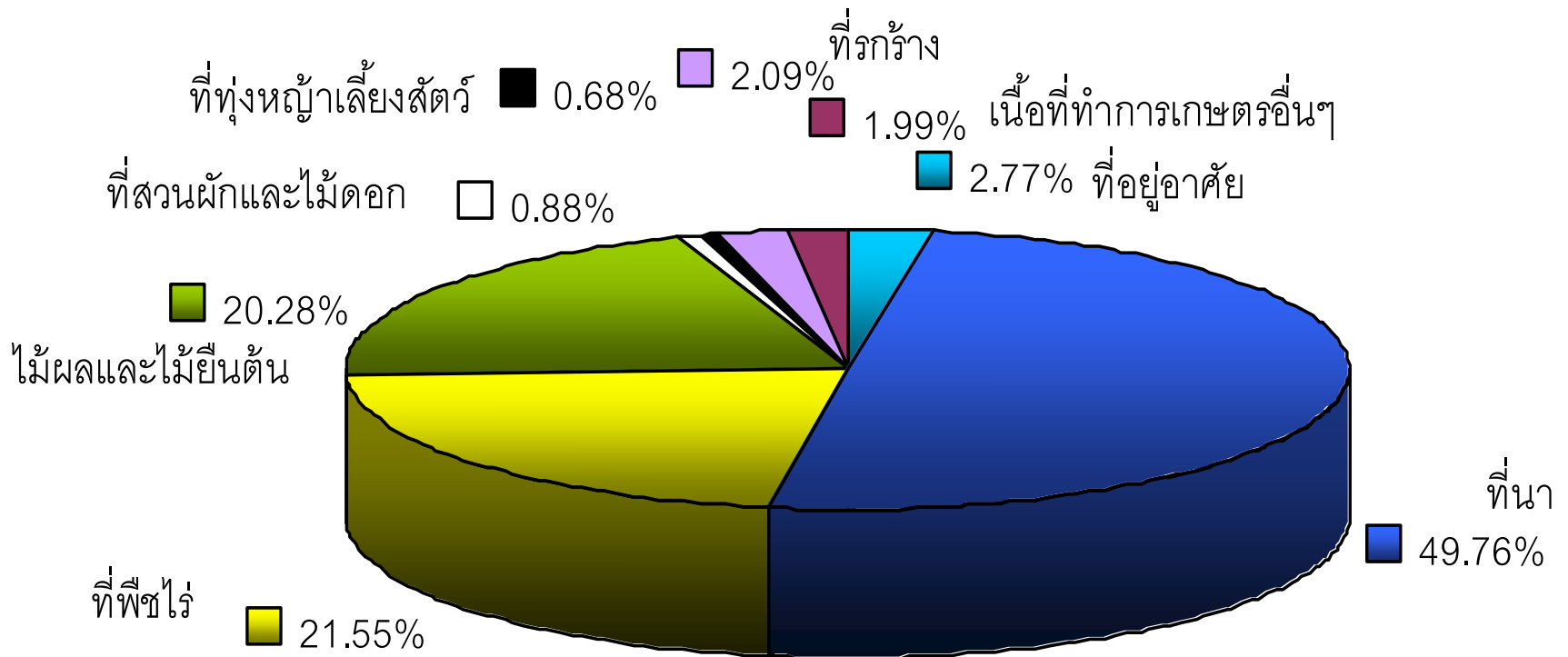
- => มีลักษณะพิเศษของตัวเอง
- => ต้องการบริการต่างๆ จากคนกลางไม่เท่ากัน
- => ต้องให้ความสนใจตั้งแต่ระดับฟาร์ม

การผลิตสินค้าเกษตรในประเทศไทย

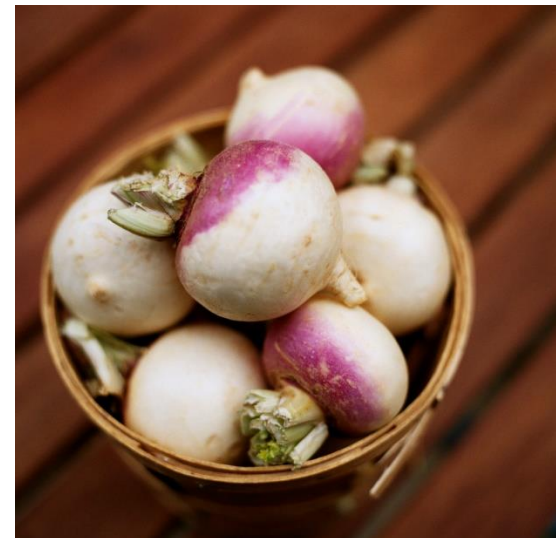
เนื้อที่ถือครองทางการเกษตรจำแนกตามภาค

ลักษณะการถือครองพื้นที่ทางการเกษตร

3.2 ลักษณะของผลิตผลเกษตร

1. เป็นวัตถุดิบในกระบวนการแปรรูป
2. เน่าเสียง่าย และบางชนิดใช้เนื้อที่ในการขนส่งมาก
3. มีคุณภาพแตกต่างกัน

1. เป็นวัตถุดิบในกระบวนการแปรรูป

กระบวนการแปรรูป => Lowly Complex
=> Highly Complex

ผลผลิต ณ ฟาร์ม === อาหารที่ผู้บริโภคกิน
กระบวนการตลาดจะเริ่มตั้งแต่ฟาร์มจนสินค้า
ถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้าย

2. บางชนิดใช้เนื้อที่มาก และเน่าเสียง่าย

ใช้เนื้อที่มาก กระทบต่อการขนส่งและการเก็บรักษาส่งผลให้ต้นทุนในการขนส่งและเก็บรักษาแพง

เน่าเสียง่าย ต้องพิจารณาเวลาในการเก็บรักษา หรือในบางชนิดต้องรีบขนส่งให้ถึงมือผู้บริโภคเร็วที่สุด (การใช้ห้องเย็น)

กระบวนการทางการตลาด => แตกต่างกัน

3. มีคุณภาพแตกต่างกัน

แตกต่างกันในแต่ละปี

& แตกต่างกันในแต่ละฤดูกาล

⇒ กระบวนการตลาดแตกต่างกัน

เช่น บางปี หากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไม่สามารถ
ออกได้ตามฤดูกาล กระบวนการผลิต
อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ก็จะล่าช้า

คุณภาพแตกต่างกัน แต่เป็นสินค้าชนิดเดียวกัน
ผู้ซื้อจึงมักใช้เหตุผลนี้ในการกดราคา

สามารถแก้ไข เพื่อลดต้นทุนได้
หากรู้จักวางแผนการตลาดไว้
ล่วงหน้า
บวกประสบการณ์ และเทคโนโลยี

3.3 ลักษณะของการผลิตสินค้าเกษตร

1. แตกต่างกันในแต่ละปี

- เนื่องจาก
- ราคาผลผลิตในปีที่ผ่านมา
 - นโยบายของรัฐบาล
 - ปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่สามารถควบคุมได้

เช่น อากาศ ศัตรูพืช และโรคพืช

- ส่งผลกระทบต่อ
- **Market system's Capacity**
 - ราคาขาย

อาจต้องใช้ในการเก็บรักษา เข้าช่วย

เกษตรกร ตัวแทนทางการตลาด และโรงงานต้อง
ประมาณความต้องการของตลาดให้ดีจึงจะลดความเสี่ยง
และความไม่แน่นอนในส่วนนี้ได้

3.3 ลักษณะของการผลิตสินค้าเกษตร

2. แตกต่างกันในแต่ละฤดูกาล

Single - Harvest Product =>

จำเป็นต้องมีการเก็บรักษาจนกระทั่งถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้ายหรือหากไม่สามารถเก็บรักษาได้ ก็ต้องใช้การขนส่งให้ถึงมือผู้บริโภคโดยเร็ว หรือเข้าสู่กระบวนการแปรรูป

=> ส่งผลกระทบต่อต้นทุน

**ปัจจุบัน การพัฒนาสายพันธุ์ ระบบ
การดูแลรักษา การขนส่งที่รวดเร็ว และ
การเก็บรักษาโดยใช้ห้องเย็น รวมถึง
ระบบการตลาดที่ยืดหยุ่น มีระบบการ
จัดการในเรื่องของความห่างไกล และ
ความแตกต่างของพื้นที่ ช่วยลดปัญหา
ได้**

3.4 ปัญหาการตลาดของเกษตรกร

1.เกษตรกรไม่สามารถควบคุมปริมาณการผลิตได้

เนื่องจากปัจจัยทางด้านอากาศ และ ปัจจัยทางชีวภาพ โรค แมลงต่าง ๆ เกษตรกรไม่สามารถควบคุมได้ ผู้บริโภคและผู้ทำหน้าที่ทางการตลาดจึงควรเข้าใจปัญหาของเกษตรกร

เกษตรกรไม่สามารถตัดสินใจราคาผลผลิตได้ ตลอดจนปริมาณผลผลิตของตัวเอง

3.4 ปัญหาการตลาดของเกษตรกร

2. The Free-rider Problem

- นโยบายสนับสนุนไม่สามารถเลือกกลุ่มผู้ได้รับผลประโยชน์ได้
- กระบวนการตลาด ควรสนใจตั้งแต่เกษตรกรเพียงหนึ่งราย จนถึงกลุ่มหรือองค์กรของเกษตรกร

3.4 ปัญหาการตลาดของเกษตรกร

3. ฤกบับด้านราคาต้นทุน

- เนื่องจกเงื่อนไขในการแข่งขัน
- เกษตรกรมักถูกกดราคาจากผู้ซื้อ
ในขณะที่ไม่สามารถควบคุมต้นทุนได้

4. อำนาจต่อรองราคากับผู้ซื้อ

- เป็นปัญหาที่ต่อเนื่อง ยาวนาน
- เกิดคำถามที่ว่า

“ใครเป็นผู้ควบคุมเกษตรกร”

3.4 ปัญหาการตลาดของเกษตรกร

5. การเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพทางด้านราคา

ปัจจุบัน การต่อรองราคา การรวมองค์กร ตลอดจนการทำ **Contract Farming** ไม่สามารถรับประกันได้ว่าเกษตรกรจะได้รับราคาที่เหมาะสมในระยะยาว

6. Gulf between the farmer sector and the food marketing sector

เกษตรกรบางรายไม่เลือกที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการตลาด

การจัดการผลิตของสินค้าเกษตร

ฟาร์ม (Farm) หมายถึง สถานที่ซึ่งทำ
หน้าที่เป็นหน่วยผลิตทางการเกษตร เป็นการ
ดำเนินงานในเชิงธุรกิจ คือ มีจุดประสงค์ที่
สำคัญเพื่อการค้าธุรกิจเหล่านี้อาจเป็นฟาร์ม
ขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่ก็ได้

ระบบการฟาร์ม (Systems of Farming)

เป็นการดำเนินการประกอบการในฟาร์มหนึ่ง ๆ ตามที่กิจการหรือเกษตรกรเลือกเพาะปลูก หรือ เลี้ยงสัตว์ หรือผสมผสานกันตามจุดประสงค์ของ ฟาร์มแต่ละแห่งนั้น

ระบบการจัดการฟาร์ม (Farming system) หลาย
แบบซึ่งในประเทศไทยมีอยู่ 4 ประเภท

1. ระบบการทำฟาร์มที่มีข้าวเป็นพืชหลัก (Rice bare
farming system)

2. ระบบการทำฟาร์มที่มีพืชไร่เป็นพืชหลัก (Field crop
base farming system)

ระบบการจัดการฟาร์ม (Farming system) หลายแบบซึ่งในประเทศไทย (ต่อ)

3. ระบบการทำฟาร์มที่มีการปลูกไม้ยืนต้น เป็นพืชหลักและปลูกพืชอื่นแซม

4. ระบบการทำฟาร์มแบบไร่นาสวนผสมและ
การเกษตรผสมผสาน

การผลิตสินค้าเกษตรกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงชีวิต ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชดำรัสแก่ชาวไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมาและถูกพูดถึงอย่างชัดเจนในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในกระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ทางสายกลาง

ความรู้
รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง

คุณธรรม
ซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน สติปัญญา แบ่งปัน

เศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรม
สมดุล/พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

ระบบการทำฟาร์มแบบไร่นาสวนผสมและ การเกษตรผสมผสาน

(Mixed farming and integrated farming)

คือ ระบบการผลิตที่มีการเพาะปลูกหรือมีการ
เลี้ยงสัตว์หลาย ๆ ชนิด ในพื้นที่ของฟาร์มเพื่อ
สนองต่อความต้องการบริโภคหรือเพื่อลด

ความเสี่ยงจากราคาของผลผลิตที่ไม่แน่นอน

ไร่นาสวนผสม เป็นเกษตรที่มีกิจกรรมการผลิตผลหลาย ๆ อย่างโดย ผสมผสานเกื้อกูลกันเพื่อลดต้นทุน การผลิตหรือ คำนึงถึงสภาพแวดล้อม เช่น การเลี้ยงปลาควบคู่กับการเลี้ยงไก่

การเกษตรผสมผสาน การเกษตรผสมผสานเป็นระบบ

การเกษตรที่มีการเพาะปลูก หรือมีการเลี้ยงสัตว์ต่างๆ ในพื้นที่ ของฟาร์มภายใต้การเกื้อกูลประโยชน์ต่อกัน และกันอย่างมี ประสิทธิภาพสูงสุด โดยอาศัยหลักอาหารอยู่ร่วมกัน พืช สัตว์ สิ่งแวดล้อม ซึ่งเกิดจากความเข้าใจจากการวางแผนไว้ก่อน

การผลิตที่พัฒนาอย่างต่อเนื่องจากไร่นาสวนผสมการทำฟาร์มตามแนวทางทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ซึ่งเป็นทฤษฎีที่จะช่วยเหลือให้เกษตรกรสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ภายใต้อำนาจว่า

“ เศรษฐกิจแบบพอเพียง ” (Self Sufficiency

ตามแนวทฤษฎีใหม่เกษตรกรที่มีที่ดินถือครอง

เฉลี่ย 10 – 15 ไร่จะต้องจัดแบ่งการใช้ที่ดิน

ตามสัดส่วนดังนี้

รูปตัวอย่าง เศรษฐกิจพอเพียง

- 30 % ของเนื้อที่ ให้ขุดสระน้ำเพื่อเก็บไว้ใช้ในหน้าแล้ง

- 30 % ของเนื้อที่ ใช้ปลูกพืชผักสวนครัว ผลไม้ หรือไม้ยืนต้นเศรษฐกิจ เพื่อบริโภคในครัวเรือน รักษาสภาพแวดล้อมและเพิ่มรายได้

- 30 % ของเนื้อที่ ใช้ทำนา

- 10 % ของเนื้อที่ ใช้เป็นที่อยู่อาศัยและที่

อำนวยความสะดวก

การแบ่งพื้นที่ทำกินตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่

เฉลี่ยพื้นที่กอกอง 15 ไร่

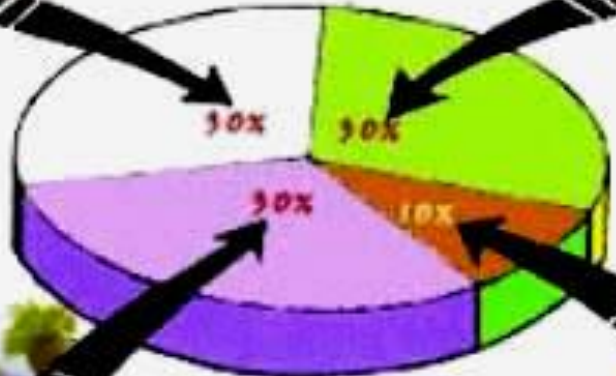
30:30:30:10

แหล่งน้ำ 30% = 3.6 ไร่

พืชสวนพืชไร่ 30% = 3.6 ไร่

มาข้าว 30% = 3.6 ไร่

มาข้าว 10% = 1.2 ไร่

รูปตัวอย่าง ๓. เศษซากไก่พอเพียง

การวัดประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ของไทย

- เปรียบเทียบผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของไทยกับของโลก
- ปัจจุบันประสิทธิภาพการผลิตพืชของไทย
ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลก และคาดว่าประเทศ
ไทยสามารถที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพการ
ผลิตให้ดีขึ้นได้

Marketing Alternatives for Farmers

○ Transport Modes

1. Truck
2. Rail
3. Water
4. Air

